

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1921 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt arrendatorer m. fl. i Norrland och Dalarna av utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov.

(2:a avd.)

Uti en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 213, av herr *Vennerström*, har hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov må, utan skada för en rationell jakt- och fiskevård, kunna beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar i Norrland och Dalarna samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 6 § i lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt samt 11 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske gäller för närvarande, att brukare, där ej annorlunda avtalas, äger nyttja den jakt och det fiske, som hör till den till brukande upplåtna jorden. För vissa delar av Norrland och Dalarna har dock avtalsfriheten beträffande arrendators rätt att fiska genom 23 § i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet i Norrland och Dalarna inskränkts därhän, att arrendatorn ej må förbjudas att för husbehov nyttja det fiske, som hör till den arrenderade jorden, i vidare mån än såvitt angår visst fiskevatten, där särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets förbättrande. Slutligen har föreskrivits, att boställshavare, kronohemmans

Utskottet.

åbo samt, inom de sex nordligaste länen, innehavare av skogstorp eller odlingslägenhet å kronojord skall äga jakträtt å boställets, kronohemmanets, skogstorpets eller odlingslägenhetens ägor, dock att den innehavare av skogstorp eller odlingslägenhet sålunda medgivna jakträtt icke skall innefatta rätt till jakt å älg.

Frågan om utsträckning av arrendatorers, torparens och deras vederlikars rätt till jakt och fiske för husbehov behandlades vad angår Norrland och Dalarna av 1918 års lagtima riksdag i anledning av motion i andra kammaren, nr 206, av herr Vennerström, som då hemställde, att riksdagen måtte besluta antaga följande förändrade lydelse av 23 § i lag om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarna:

»§ 23. Ej må arrendator förbjudas att för husbehov utöva den rätt till jakt och fiske, som hör till den arrenderade jorden.

Där den arrenderade jorden utgör allenast en del av en fastighet, vare arrendatorn jämväl berättigad att till husbehov begagna den rätt till jakt och fiske, som hör till den övriga fastigheten.»

Denna motion hänvisades till förberedande behandling av lagutskottet, som i sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 19, hemställde om avslag å densamma. Utskottet förklarade, bland annat, sig hålla före, att ett frigivande av jakten och fisket i den utsträckning, motionären föreslagit, utan tvivel skulle hämma utvecklingen av jakt och fiske och därigenom för landet medföra ur folknäringsynpunkt menliga påföljder, varjämte framhölls, att en på sätt motionären avsåg obegränsad rätt för arrendatorn till jakt skulle utgöra ett bestämt hinder för främjandet av en rationell jaktvård.

Utskottets hemställan om avslag å motionen vann bifall av första kammaren men avslogs av andra kammaren, som i stället biföll en vid utlåtandet fogad reservation, vari begärdes utredning, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov kunde, utan skada för en rationell jakt- och fiskevård, beredas arrendatorer och deras vederlikar i Norrland och Dalarna.

Motiveringen till denna reservanternas hemställan var av följande lydelse:

»De förhållanden angående arrendatorers rätt att till husbehov idka fiske, som enligt lag äro gällande i Norrland och Dalarna, hava förut blivit påtalade i riksdagen. Och bland arrendatorerna ej blott inom Norrland och Dalarna utan även inom andra delar av landet har försports och förspörjes missnöje över de stränga och ofta onödiga inskränkningar, som på olika sätt genomförts å dessa områden. Dessa inskränkningar införas ej blott för att uppehålla en god jakt- och fiskevård eller för att främja dessa näringars utveckling — mot vilket ingen vill vända sig — utan jämväl för att icke säga ofta i andra syften. På sina håll idkas ju jakten och

fisket t. o. m. mera ur ren nöjessynpunkt än som nyttig verksamhet, och det torde näppeligen vara på sin plats att på grund därav onödiga inskränkningar förekomma mot de fattiga odlarnas och brukarnas naturliga och rimliga rätt att genom jakt och fiske få upphjälpa sitt klena kosthåll. Frågan är av så pass vikt, att den bör ägnas nödig uppmärksamhet. Vi skulle helst önska, att en utredning för hela riket komme till stånd om bättre rätt för arrendatorer, torpare och vederlikar att idka jakt och fiske till husbehov å arrenderad mark samt å större skogsmarker och därtill hörande vattendrag och sjöar, liggande under arrendegivarens ägor, men, enär motionärerna inskränkt sig till att yrka åtgärder blott för Norrlands och Dalarnas del, nöja vi oss nu med att hemställa, — — — —»

Vid 1919 års lagtima riksdag hemställde herr Vennerström i en inom andra kammaren väckt motion, nr 80, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov kunde, utan skada för en rationell jakt- och fiskevård, beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Denna motion hänvisades till förberedande behandling av jordbruksutskottet, som i över densamma avgivet utlåtande, nr 38, hemställde, att riksdagen, i anledning av motionen, i skrivelse till Kungl. Maj:t, måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov kunde, utan skada för en rationell jakt- och fiskevård, beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar i Norrland och Dalarna samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning skulle kunna föranleda.

Till stöd för denna hemställan anförde utskottet följande:

»Utskottet finner även för sin del frågan om beredande åt arrendatorer, torpare och deras vederlikar av utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov behjärtansvärd. Tydligen är det av icke obetydlig vikt för dessa personers uppehälle att äga lagbestämd rätt till jakt och fiske för husbehov.

Såsom av lagutskottet vid 1918 års lagtima riksdag anfördes, kunna emellertid, med hänsyn till främjandet av en rationell jakt- och fiskevård, betänkligheter göras gällande mot att medgiva en dylik rätt. Betingelserna för en rationell jakt- och fiskevård äro dock mycket olika för olika delar av landet. Vad angår Norrland och Dalarna med dessa landsdelars stora ödevidder torde nämnda betingelser ofta icke vara synnerligen stora, varför det vill synas, att där en utsträckning av arrendatorernas och deras vederlikars jakt- och fiskerätt skulle kunna medgivas. — För de sydligare, mera tät bebyggda delarna av landet synes däremot en rätt för arrendatorer och vederlikar till jakt i den omfattning, motionären föreslagit, kunna utgöra ett bestämt hinder för främjandet av en rationell jakt- och fiskevård. Beträffande sistnämnda landsdelar kan utskottet därför icke biträda motionen.»

Jordbruksutskottets hemställan bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren, varför sålunda frågan även för denna riksdag förfallit.

Vid 1920 års lagtima riksdag hemställde herr Vennerström i en inom andra kammaren väckt motion, nr 192, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov må, utan skada för en rationell jakt- och fiskevård, kunna beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar i Norrland och Dalarna, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Härjämte föreslog herr Molin i Aspa i en likaledes inom andra kammaren väckt motion, nr 16, att riksdagen ville besluta sådan ändring av lagen den 8 november 1912, § 6, vid byggningsbalkens 23 kap., att uttrycket i 1 mom. »dock må den innehavare av skogstorp eller odlingslägenhet sålunda medgivna jakträtt icke innefatta rätt till jakt å älg» utginge ur lagen, samt att 2 mom. i samma paragraf ändrades till: »Är eljest jord åt någon till brukande upplåten, nyttje brukaren den jakt, som till jorden hörer», vadan sålunda bestämmelsen: »*Där ej annorlunda avtalats*» skulle utgå.

Dessa motioner hänvisades till förberedande behandling av jordbruksutskottet, som i anslutning till vad jordbruksutskottet vid 1919 års lagtima riksdag anført i anledning av herr Vennerströms då i ämnet väckta motion gjorde enahanda hemställan, som till sistnämnda riksdag, varjämte utskottet hemställde, att den av herr Molin i Aspa väckta motionen, i vad den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet sålunda hemställt, ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Jordbruksutskottets berörda hemställan bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren, varför sålunda frågan jämväl för 1920 års riksdag förfallit.

Utskottet har icke funnit det hava tillkommit några nya skäl att i förevarande fråga intaga annan ståndpunkt än den utskottet intog vid 1919 års lagtima riksdag och 1920 års riksdag och får därför, i anslutning till vad jordbruksutskottet vid nämnda riksdagar i ämnet anført hemställa,

att riksdagen må, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t, anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov må, utan

skada för en rationell jakt- och fiskevård, kunna beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar i Norrland och Dalarna samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 15 februari 1921.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norin, Hellström, Elisson, Barthelson, Andersson Karl Andreas, Sederholm, Berge* och *Andersson Gunnar*, samt

från andra kammaren: herrar greve *Hamilton, Johansson* i Uppmälby, *Olsson* i Broberg, *Andersson* i Grimbo, *Flognfält, Igel, Ericson* i Funäsdalen och *Poppius*.

Reservation

av herrar *Elisson, Barthelson, Sederholm, Gunnar Andersson, Olsson* i Broberg, *Andersson* i Grimbo och *Poppius*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Enligt 6 § etc. — — — — — till jakt å älg.»

I motion nr 206 i andra kammaren år 1918 anhöll herr *Vennerström*, att riksdagen måtte besluta antaga följande förändrade lydelse av 23 § i lag om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarna:

»§ 23. Ej må arrendator förbjudas att för husbehov utöva den rätt till jakt och fiske, som hör till den arrenderade jorden.

Där den arrenderade jorden utgör allenast en del av en fastighet, vare arrendatorn jämväl berättigad att till husbehov begagna den rätt till jakt och fiske, som hör till den övriga fastigheten.»

Denna motion hänvisades till förberedande behandling av lagutskottet, som i sitt utlåtande, nr 19, hemställde om avslag å motionen. Motiveringen till denna hemställan var av följande lydelse:

»Den stora betydelse, jaktens och fiskets rationella utnyttjande har för vårt lands livsmedelstillgång, får icke underskattas. Också har intresset för såväl jakt som fiske under senare åren städse ökats, och bådadera hava med rätta befunnits vara förtjänta av åtgärder från statens sida för sitt fortbestånd och utveckling. Ett frigivande av jakten och fisket i den utsträckning, motionären föreslagit, skulle enligt utskottets förmenande utan tvivel hämma denna utveckling och därigenom medföra icke blott för arrendatorn minskat utbyte av fisket utan jämväl för landet i dess helhet ur folknäringssynpunkt menliga påföljder. Då arrendatorn vid norrländska arrendelagens tillkomst förmenades böra erhålla rätt till husbehovsfiske, därför att fisket ansågs lämna ett så värdefullt bidrag till hushållet, att det särskilt i avlägsnare trakter och under nödår skulle för jordbrukaren vara så gott som outhärligt, måste man likväl för fiskets egen skull från den uppställda regeln göra det undantag, som ovan nämnts. Det lär icke kunna bestridas, att ett medgivande åt arrendatorn att fiska jämväl i det fiskevattnet, däri särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets befrämjande, skulle medföra fara för att intresset för fisket skulle minskas och att åtgärder i nu nämnt syfte skulle så småningom utebliva, ett förhållande, som i sin ordning helt visst komme att återverka jämväl på det arrendatorn redan tillkommande husbehovsfisket. Utskottet kan alltså icke förorda någon ändring härutinnan, så mycket mindre som erfarenheten givit vid handen, att det norrländska fisket på flera ställen är stätt i tillbakagående.

Ej heller kan utskottet tillstyrka bifall till motionärens hemställan om utsträckning av arrendatorns rätt till fiske till allt hemmanets eller lägenhetens fiskevatten. Åtminstone såvitt Norrland gäller, torde denna rätt i allmänhet redan nu tillkomma arrendatorn, då nämligen fisket där som regel är oskiftat. Och för det fall, att fisket är skiftat, lär arrendatorn till stöd för sitt anspråk att få fiska i annat fiskevatten än det, som hör till den arrenderade jorden, icke kunna åberopa starkare skäl än till exempel en jordägare, vars ägor gränsa upp till fiskevattnet, eller för övrigt varje annan, som, enär han har sitt hemvist i grannskapet av fiskevattnet eller av annan anledning, skulle hava fördel av att få tillgodogöra sig fisket i detsamma.

Vad slutligen angår arrendatorns rätt till jakt, erbjuder jakten onekligen många likheter med fisket. En på sätt motionären avser obegränsad rätt för arrendatorn till jakt skulle emellertid enligt utskottets förmenande innebära ett bestämt hinder för främjandet av en rationell jaktvård. Någon begränsning i avtalsfriheten mellan jordägare och arrendator beträffande jakten, på sätt skett för fiskets del, synes icke heller hava ifrågasatts vid norrländska arrendelagens tillkomst. Ändrade förhållanden, som nu skulle kunna föranleda ett ingripande från lagstiftarens sida i detta avseende, lära icke hava inträtt.»

Denna lagutskottets hemställan biträdades av första kammaren, men avslogs av andra kammaren, som i stället biföll en vid utlåtandet fogad reservation, vari begärdes utredning, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov kunde, utan skada för en rationell

jakt- och fiskevård, beredas arrendatorer och deras vederlikar i Norrland och Dalarna.

Vid 1919 års lagtima och 1920 års riksdag hemställde herr Vernerström i inom andra kammaren väckta motioner, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov kunde utan skada för en rationell jakt- och fiskevård beredas arrendatorer, torpare och deras vederlikar, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Jämväl dessa motioner, som tillstyrktes av majoriteten i jordbruksutskottet, blevo av andra kammaren bifallna men avslagna av den första kammaren.

Det motstånd, som inom riksdagens bägge kamrar rests mot de av motionären framställda yrkandena och som lett till att desamma, vare sig de åsyftat direkt lagändring eller som under åren 1919 till 1920 utredning i motionens syfte, blivit avslagna, har ingalunda sin rot i någon motvilja mot att bereda arrendatorer m. fl. i Norrland och Dalarna vissa fördelar, utan i de större och vidare synpunkterna, att icke en ringa fördel för denna särskilda klass av medborgare må medföra en stor och svårbotlig skada för djurlivet i dessa landsdelar, såväl i rent ekonomiskt som i naturhistoriskt avseende.

Vid föregående års behandling av denna fråga har framhållits, hurusom jakten och fisket, över vars försämring länge klagats, med all sannolikhet skulle ytterligare försämrats, om jakt- och fiskerätt ytterligare på ett okontrollerbart sätt utsträcktes. Detta i all synnerhet om jägarnes och fiskarnes antal starkt ökades inom talrika, smärre ägoområden, varigenom åtgärder inom närbelägna ägovidder till jaktens och fiskets upphjälpande mångenstädes skulle göras alldeles illusoriska.

Det torde ej heller med verkligt fog kunna bestridas, att erfarenheten visat, att inom de jordbruksdrivande trakterna av nu ifrågakörande landsdelar jakten och fisket med vart år spela en allt mindre roll för befolkningens uppehälle, ävensom att de personer, som ägna sig åt desamma i någon omfattning, lätt nog komma att försumma det jordbruk de ha att sköta och sålunda mera förlora än vinna härpå, vadan från samhällelig synpunkt intet skäl numera synes förefinnas att medelst särskild lagstiftning söka uppmuntra ett försummande av moderneringen från vissa i detta sysselsatta medborgarekategoriers sida.

Till förenämnda huvudskäl mot bifall till den av motionären önskade lagstiftningen bör ock läggas, att genom en avsevärd utsträckning av jakt- och fiskerättigheterna den under vanskliga klimatiska förhållanden levande nordsvenska faunan komme att utsättas för en för-

följelse och i många fall säkert ett utrotande av mindre motståndskraftiga arter, som föga harmonierar med de humanare strävanden till naturens och ej minst djurlivets skyddande, som statsmakterna givit sitt stöd genom en rad åtgärder till s. k. naturskydd.

Då så viktiga samhälleliga intressen starkt tala mot ett bifall till motionärens yrkanden, vilka icke kunna anses medföra fördelar och behag för den enskilda i en grad, som motsvarar den skada de med säkerhet skulle tillfoga det allmänna, och då vidare i ett stort antal fall rätt såväl till nyttighets- som nöjesjakt och -fiske torde kunna på det enskilda avtalets väg förvärfvas av de härför särskilt skickade och intresserade, synes en särskild utredning av den art motionären föreslagit ej böra komma till stånd. Det är nämligen obestridligt, att ett än så försiktigt avfattat beslut om en sådan utredning komme att av de därför intresserade uppfattas såsom ett halvt löfte om genomförande av en lagstiftning i föreslagna riktning. Då vidare från alla håll inom och utom riksdagen insikten blivit väckt om nödvändigheten att riksdagen begränsar utrednings- och kommittéväsendet i görligaste mån och till sådana frågor, som äro av den art, att reformer av betydelse och vikt därav framgå, synes någon hemställan om utredning icke böra göras. Vare sig en särskild kommitté härför komme att tillsättas eller frågan överlämnades till någon redan arbetande kommitté, vars arbetstid därigenom bleve ytterligare förlängd, komme utredningen att bliva förenad med avsevärda och av ovan angivna grunder skäligen onödiga utgifter för statsverket.

På nu angivna grunder får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.